

Перасьлед царквы на Беларусі

(ЗВАРОТ ПРАВАСЛАУНЫХ ВЕРНІКАЎ ЗБЕЛARУСІ ДА ПРАВАСЛАУНЫХ ПАТРЫЯРХАЎ)

У канцы мінулага году адзін французскі турысты наведаў Савецкі Саюз. Пабываў ён і на Беларусі. Падчас з'ведвання на праваслаўную царкву ў Менску да яго падышла група вернікаў і паспэса перадаць написаны на руці зварот да праваслаўных патрыярх — Ерузалимскага, Канстантынопальскага і іншых. Гэта на першы зварот такога рода, які трапляе на Захад. У пачатку 63-га году ў заходній прэсе быў апублікаваны зварот прыхажанай Пачаеўскай Лаўры, у якой падрабязна апісываліся напоўнелагічныя, нялюдзкія мерапрыемствы ўжываныя савецкай паліцыяй з мэтай дамагчыся закрыцца.

Пасля ўсіх зъдзекаў да С. уначы прыходзілі незнаймёныя людзі, місціна ступала ў дэзверы, вырвалі кручок у калідоры і пачалі ламацца ў дэзверы паконе, але перапалоханыя дзецы паднялі страшныя крикі і яны зынілі, як нячысты духі.

Пасля ўсіх гэтых наўдалых спробаў схапіць яе, за ёй увесь час сачылі, каб тайна схапіць яе на вуліцы, але я ўсюды супрараджалі ейныя дзецы. Апрача ўсіх гэтых зъдзекаў, да С. прыходзілі ўпнаважаныя Кавалёў і Ляўрыченка, каб адбараць ад яе дзяцей і паслаць у інтэрнат. Ляўрыченка сказаў С.: цяпер для дзяцей вернікаў у нас будуюцца інтарнатаў з высокімі сценамі, каб дзецы малгі быць зусім ізаляваныя ад сваіх бацькоў, каб яны на мелі ніякай лучнасці з імі. Пасля ўсіх гэтых зъдзекаў, С. зынікла із сваімі дзецымі ў наўядымым ініцыяламі. Вось зварот праваслаўных вернікаў на Беларусі да праваслаўных патрыярху ў скарочаным выглядзе.

*

Пакорна клонячы калені перад Ва-шымі съявітымі стапамі, просьмі Вас пры-няць да ведама наступнае: у 1959 годзе антыхрыст пачаў страшны перасьлед праваслаўной царквы ў Савецкім Саюзе. Спачатку было забаронена дзецим школьнага дашкольнага ўзросту прыслучаць япіскапам у царкве, нягледзічы на пратэсты з боку бацькоў. У 1960 годзе ў Менску, упнаважаныя рэспубліканскі прадстаўнікі Кавалёў і абласны Ляўрыченка забаронілі высьвя-ціці магілы на Радуніцу. Па ўсіх Беларусі былі зыніканыя цэнзы на іконы і съвечкі, а таксама іншыя царкоўныя та-вары, з мэтай пазбавіць церкви пры-быткаў і зачыніць іх.

У тым самым годзе былі зачыненія ў знесенія архірэйская царква ў Менску й Козыраўская, у 62 годзе зачыненія царквы Сенінская, што знаходзілася 5 кіламетраў ад Менску. У 1961 годзе было забаронена хадзіць у царкву і прычашцаца Святых Хрыстовых Тай-наў дзецим ад 3-х да 18-год. Гэта маты-вавалася тым, што, маўляў, школа бя-ре на сабе ўзгадаваныя дзяцей. Дайшо-да тых зъдзекаў над нашымі дзецимі, што абласны ўпнаважаныя Ляўрыченка стаіць ля ўваходу ў Катэдральны Менскі Сабор і глядзіць ці ходзяць дзецы ў царкву. Заўважыўшы дзіця ў царкве, быў накіроўвае старасту сабору Велічку Мі-лу, а той, служака антыхрыста, бяро-дзеци за каўнер і ад сцены галавой, як было, напрыклад з хлопчыкамі удавы С. Шурыкам, які адмовіўся выйсці з царквы. Маці Шурыка, глыбока веруючая жанчына, узгадоўвае сваіх дзяцей у ролігічным духу, прыме ў сваіх хад-цаўніцай і зваротам да Брэжнева, да Хрушчова, пісалі ў газету «Ізвестія», але маскоўская ўлада глухія да ўсіх на-шых хадайніцтваў. Зъвярталіся навет да патрыярха. Патрыярх даў наказ пры-

**

Пры такім перасьледзе немагчыма ўз-гадоўваць дзяцей у ролігічным духу. Як настайнікі, так і наўверуючыя вучні намагаюцца адбіць нашых дзяцей ад царквы, націкаюць іх супраць бацькоў. Апрача таго, калі мачі і бацька не дазваляюць сваім дзецим уступаць у піянерскім арганізацію, дык піянерскі кіраўнікі ці настайнікі запісывают іх самі, купляюць ім гальштукі, а калі дзеци вяртаюцца дадому, дык яны гэтыя гальштукі зынімаюць. Шмат было такіх выпадкаў.

На працягу цэлага году бацькі гораду Менску рабілі заходы перад цыркільными ўладамі, каб іхнім дзецим не забаранілі прычашцаца Святых Хрыстовых Тайнаў і не выгналі іх з царквы. Бацькі пасыпалі дэлегаціі ў Маскву да Кураедава, зъвярталіся да Брэжнева, да Хрушчова, пісалі ў газету «Ізвестія», але маскоўская ўлада глухія да ўсіх на-шых хадайніцтваў. Зъвярталіся навет да патрыярха. Патрыярх даў наказ пры-

чашчаць дзяцей і дазволіць ім наведаць царкву, але духавенства Менску пака-рылася антыхрысту і на выконкае за-гадаў патрыярху.

20-га траўня 1963 году было царкоўнае свята ў мястечку Жыровіцы Горадзенскай вобласці. На свята зъяўленіе іконы Жыровіцкай Божай Мары зъе-халася шмат людзей, шмат веруючых з усім Савецкага Саюзу. Прыйехалі ўпнаважаныя з Менску і Горадні і заба-ранілі служыць бацаслужбу. Апрача гэ-тага, у tym-же годзе былі зробленыя перашкоды прыніцію студэнтаў у ду-хоўную сэмінарью пры Жыровіцкім мужчынскім манастыре. Заявы аб пас-туленні ў сэмінарью трапілі ў рукі міліцыі. Да кандыдату прыніціку падпісаху ўпнаважаныя прадстаўнікі і запалохваў сэмінаристы. Такім чынам набор у сэмінарью не адбыўся.

Праваслаўная царква знаходзіцца ў вялікай небяспечы. З праваслаўнай царквы антыхрысты могуць зрабіць царкву гээрэгтнікую. Запраўдным паstryрам

«31 студзеня ў Рыме адбылася адна з звычайніх Генэральных Кангрэсаў юрыйных кардыналаў. 25 кардыналаў узялі ў ёй удзел. У ватыканскіх колах сталася ведамым, што гэтыя сяб-ру Курый абліяўвалі новыя шляхі ў сродкі дзеля спрыяцця аб'еднанню хрысціянства. Пры гэтым нагадзе гава-рылася, што Павал VI плянуета стварэньне «пэрманэнтнага, панхрысціянскага бюро» ў Рыме. У ім павінны былі-б супрацоўнічы дэлегаты Усходніх Цар-кав і розных іншых хрысціянскіх вера-візін наўгароды з іншымі хрысціянскімі цэнтрамі».

А вось яшчэ адзін выпадак зъдзекаў з боку міліцыі, які меў месца ў Пачаеве. Учні з 5 на 6 жніўня пачаўская мілі-цыя хадзіла па хатах і выгнала палом-нікай з кватэрай. Грамадзянка Р. Д., што жыве ў Менску, была выгнаная на вулі-цу ўчні, на гэледзячы на сінае слабое здароўе. Міліцыя адбараў ў яе пасывет-ку аб хваробе ѹ яна да самай раніцы си-дзелаў й дрыхкэла ад холаду пад тарпою саломы на ўсходнім Пачаеве.

Вельмі просьмі вас забараніць мясцовым уладам зъбіць гроши ў церкву і манастыроў і ўжыць яе з царквой ахвяраваніем іншымі гроши на пабудову тэатраў, кінататраў і іншых установаў, таму што царква аддзеленая ад дзяржавы і яны на-маюць права умешвацца ў справы царквы. Няхай гэтыя ахвяры будуть выка-рыстайныя на патрэбы манастыроў і цэр-кав.

Даводзім да ведама, што Жыро-віцкі манастыр Горадзенскай вобласці вісць—вось мае быць зачынены. З лю-бою просім вас не дапусціце да зак-рыцца Жыровіцкага манастыра.

А вось яшчэ адзін выпадак барбар-скага зъдзека над прыхажанамі праваслаўнай царквы ў сіячаром. У tym-же годзе летам, у вадзіці сіячочны дзень, сіячтар гораду Горкі, Магілёўскай вобла-сці адпраўляў літургію. У часе лі-тургіі бязбожнікі «пажэр!» Перапалоханыя людзі кінуўся наўцёкі, а пасывет-ку аб асоўбе было задушана, 15 асоўба было цяжка паранена і яны мусілі быць адвезены ў шпіталь, а сіячтара пры-цягнулі да судовага адказнайсці, хоць ён у нічым ні вінаваты. Два гады таму па-добны выпадак адбыўся ў Слуцку на Вялікоднай Літургіі. Бязбожнікі кінуўся дымавую бомбю. У часе перапалоху таксама былі ахвяры, а параненые таксама былі накіраваны ў шпіталь.

Вашыя Свяцейшасці! Мы ўпэўнены ў Вашай вялікай і ўважнай дапо-мозе!

П одісъ

(7)

Павошта чалавеку з распоратым жыватом залаты гадзіннік? Санітар прабачыўся, што яго мае бандажаў і наслік, але каб аблегчыць параненаму съмерці, адрезаў залаты гадзіннік. Капітан, прытрымоўваючы кішкі засыцерагаецца:

— Ты, сукін кот, калі я выжыву, гадзіннік мне аддасі!

Лапідух пэўна падумай:

— Што за дурны аптыміст! Як можна выжыць з распора-тym жыватом і кішкамі на вонку?

Аднак слушаць меў капітан, а іхнюю спречку выра-шила съмерць. У гэты момант санітар атрымаў кулю ў пера-носіцу і з залатым «Лёнжынам» застаўся ля капітана. Апошнім з гары зыходзіці доктар нашага батальёну. Чуе, што не-хта брыдка лаецца — бацька капітана з распоратым жыватом і труп санітара з залатым «Лёнжынам». «Лёнжын» яго на-цикавіць, труп санітара — таксама. Але што рабіць з капітана? Мас толькі адзін бандаж. Парваў сваю кашуло, бо капітанаўца і бяз гэтага была парвана, і сяк-так прымацаўшы кішкі ў аб'емістым жывате параненага капітана. Пабег шу-каць санітараў з наслікамі.

У міжчасе пачало сівітаці і да капітана ня толькі сані-тары, але і муха жывая не змагла-б далацца.

Такім чынам капітан праляжаў пад скалой цэлы даўжэ-ні дзень і толькі ноччу санітары змаглі дапаўніць і яго зъ-несьці. «Лёнжын» ён не забыўся.

Пікантнае тое, што капітан атрымаў кулю ў пера-носіцу і залатым умацоўваў капітанаўца кішкі, той дамагаўся ежы, бо быў галодны. Доктар меў пры сабе толькі два лімоны, якія яму аддаў. Капітан тут-же залімоніў гэтыя лімоны ў распора-ты.

Калі ўрэшце ў прыфрантовым шпіталі яму зышлі кішкі і зашылі жывот, ды ён ачуваўся пасыля наркозы, шпітальная сіятра заўважыла, што ён нешта занадта вясёлы. Бачна — тэмпратура. Бяжыць з тэрмаметрам і раптам чуе носам, што ад капітана, як з бровару, нясець сыпіртным перагарам ды ящчэ і часнаком. Узынялася трывога. Зыляцеліся дактары, сёстры, санітаркі. Знайшлі ў хворага пад падушкай парожнью бутылку ад каняку і палавіну пікантнай італьянскай каўбасы. Як яе капітан зарганізаваў — засталося ягоным сакрэ-там.

Спобы аб'еднання хрысціянства

Аднай з найбольшых падзеяў першых кі як мэта ў далейшай будучыні. Рымскія Курія дасыць на гэты плян пры-ломніцтва Папы Рымскага Паўла VI ў цыпавую згоду, але такі дасыцетычны Папа Рымскі, які ад-ведаў Святыню Зямлю. Падарожжа гэтае было дыплямат, які Папа Рымскі, які ад-ведаў Святыню Зямлю, ён быў першым. Папам, які падарожнічыў на самалёце і першым, які пасыля падзелу царквы на заходнюю і ўсходнюю сустрэу з пра-васлаўным патрыярхам.

Сусветная прэса адназгодна адзначыла, што сустрэча Папы Паўла VI з Канстантынопальскім патрыярхам Атэнагорасам можа мец гісторычна значы-чынне для будучыні хрысціянскіх цэрквей. Гэта сустрэча разглядаецца, як дэманстрацыя наважанасці католіцкіх і праваслаўных першага разу.

«Калі-б прыйшло да стварэння ў Рыме такога пэрманэнтнага органу, гэта было бы такі падзея ў гісторыі царквы, што сваім значынем перавыша-ла-б нават II Ватыканскі Собор. Да-светчаны Папа, атрымавшы ім у часе ягона паломніцтва ў Палестыну, спры-чыніўся да таго, каб стварыць ўмовы для заснавання ў Рыме сусветнага хрысціянскага цэнтра.

«Першая рэакцыя пратэстанцкай царквы ў Рыме паказае асыярожкі аптымізм. Маеца ўражанье, што Папа будзе імкніцца заняць у сусветным хрысціянскім цэнтры вядуче месца, але што ён я думае аб дамінуючымі станоўшчы, якое магло-б пашкодзіць усю мерапрыемству. Таму трэба лічыць з тым, што Ватыкан будзе трывалы і заснаваны на пасыветнічай імкніцце заняць у сусветным хрысціянскім цэнтры вядуче месца, але што ён я думае аб дамінуючымі станоўшчы, якое магло-б пашкодзіць усю мерапрыемству. Таму трэба лічыць з тым, што Ватыкан будзе трывалы і заснаваны на пасыветнічай імкніцце заняць у сусветным хрысціянскім цэнтры вядуче месца, але што ён я думае аб дамінуючымі станоўшчы, якое магло-б пашкодзіць усю мерапрыемству. Таму трэба лічыць з тым, што Ватыкан будзе трывалы і заснаваны на пасыветнічай імкніцце заняць у сусветным хрысціянскім цэнтры вядуче месца, але што ён я думае аб дамінуючымі станоўшчы, якое магло-б пашкодзіць усю мерапрыемству. Таму трэба лічыць з тым, што Ватыкан будзе трывалы і заснаваны на пасыветнічай ім

Гішпанская Энцыклапедыя пра Беларусь

Сыпярша крыху пра самую Энцыклапедыю. Хоць запраўдны назоў яе «Энцыклапедыя Універсал Ілюстрація», гэта значыць — Універсалная Ілюстраваная Энцыклапедыя, звычайна яе завуць «Энцыклапедыя Эспас», ад назову выдавецтва, якое ўзялося за «еїнае выданье». Гішпанская Энцыклапедыя складаецца з 72 томаў, выдаваных ад 1908-га да 1930-га году, 10-томавага «Дадатку», выдадзенага ў 1930-33 гадох і пачынаючы, што друкуючы, кожны год пачынаючы ад 1934-га году. Побач Энцыклапедыя «Брытаніка» і «Італьянія» — «Універсалная Ілюстраваная Энцыклапедыя» ў гішпанскай мове зьяўляецца аднай из найлепшых манументальных працаў у гэтым галіне.

Найбольш матарыялаў пра нашу бацькаўшчыну-Беларусь знайдзім у 9-ым томе «Дадатку», выдадзеным у 1933-ім годзе. Инфармацыя пра Беларусь здзялана разам з ілюстрацыямі і бліграffіямі шэсць бачынаў; гэта падаўна шмат, такі восьмем на ўвагу той факт, што Энцыклапедыя «Брытаніка» прысьвячае толькі адну бачыну. Дзеля справядлівасці траба адзначыць, што матарыялы пра Беларусь у гішпанскай Энцыклапедыі вельмі аб'ектывны ё добра апрацаваны.

Артыкул пачынаеца агульной даведкай пра паверхню БССР, пра еїнае геаграфічнае палажэнне, лік насельніцтва і пра ўзбуйнены рэспублікі ў 1924-ым і 26-ым годзе. Далей, разглядаючы фізичнае й геаграфічнае палажэнне Беларусі, ейны клімат, мінэральная батацца, жывёльныя і раслінныя съвет, падаеца адміністрацыйны падзел тагачаснай БССР і здзялана, што «натуральны прырост насельніцтва Беларусі найвышэйшы ў Еўропе.»

Энцыклапедыя Эспаса інфармуе таксама пра асьвету ў БССР, падаючы стацтычныя даценіі пра лік школаў, вучніў, музэяў, бібліятэкаў і іншых наўкоўых установаў.

У раздзеле «Мова і нацыянальнае пытанні», аўтары гішпанскай Энцыклапедыі здзялана, што пасыль амекскі да расейскай царскай імпрыі беларуская мова была выціснутая з афіцыйнага ўжытку. Калі была створаная рэспубліка — піша Энцыклапедыя — беларуская мова мусіла весьці, навет змагаць супраць упартасці ўрадоўцаў, аднак хутка здабыла свае правы і навет вайскоўскае наўчаньне вялося ў роднай мове.

Найбольш абышырны й найважнейшы раздзелы — гэта тыя, што прысьвечаныя гісторыі, культуры, літаратуры, музэям, архітэктуры й жывапісу беларускага народу.

Раздзел аб гісторыі Беларусі пачынаеца старадаўнымі перыядамі, калі ў 9-ым і 11-ым стагодзідзях пачала фармавацца беларуская нацыя. «Ужо старожытная гісторыя, — піша гішпанская Энцыклапедыя, — як Пталамей, Пліні і Тацит робяць пэўную намёкі пра жыхароў на беларускай тэрыторыі.»

У другой палавіне 13-га стагодзідзя, — гаворыцца ў гішпанскай Энцыклапедыі, — на тэрыторыі Беларусі паўстае новая дзяржава — ведамая ў гісторыі як Вялі-

кае Княства Літоўскае. Аўтары артыкулу ўважаюць, што гэта новая дзяржава была прадзагам беларускай дзяржавы, якая пачала разыўвацца ўжо ў 9-ым стагодзідзе; гэта мова Вілікага Княства Літоўскага, як і культура былі чистыя беларускімі.

Затым Энцыклапедыя разглядае культурнае разыўвіцце Беларусі 15-16 стагодзідзяў. Гаворачы пра Францішку Скарбыну, аўтары артыкулу зазначаюць, што першая кніга ў Беларусі была надрукаваная 28 гадоў пасля вынаходзтва друкарскай тэхнікі, у той час, калі ў Маскоўшчыне яна зьявілася толькі ў 1573-ім годзе.

Захоп беларускіх земляў расейскай імпрыяй у канцы 18-га стагодзідзя ўзнікавая Энцыклапедыя ўважае за нацыянальную трагедыю нашага народа.

Пасыль апісаныя паўстаннія Кастусі Каліноўскага ў 1963-ім годзе, Энцыклапедыя канчаткія свой гістарычны агіягі падзеямі 1917-1919 гадоў, якія давалі да ўзварэння незалежнай Беларускай Народнай Рэспублікі ў 1918-м і БССР ў 1919-ім годзе.

Наступны разыўдзел тычыцца беларускай культуры, літаратуры, музыки, архітэктуры і жывапісу беларускага народа.

Разыўдзел аб беларускай культуры ў літаратуры гішпанская Энцыклапедыя пачынае ад съцвердкіанія, што беларускі народ мае багаты фальклёр і разнастайную сярэднявяковую ды артыгінальную сучасную літаратуру, якая падаўсталася ў пачатках мінулася стагодзідзе.

Гаворачы пра беларускую казку, гішпанская Энцыклапедыя адзначае: «Асабліва відзяляючыя казкі фантастычна га характару, у якіх галубыні персанажам зьяўляюцца зьявіры. Гэтыя казкі... з фантазіі перайшлі ў реалізм, а з прыложака і цудоўнага — у войстраве назіраныне жыцця і звязаны.»

Навязваючы да беларускіх легендаў Энцыклапедыя съцвярджае, што яны, разам з пазнейшай рэалізінай, падаючыя на пачаткі нацыянальнай музыцы. «Беларуская музыка, — піша Энцыклапедыя, — базуеца на народнай музыцы.»

Свой апошні разыўдзел аб Беларусі Энцыклапедыя прысьвячае беларускай архітэктуры, скульптуры і жывапісу. «Ведамыя помнікі беларускай архітэктуры, — піша Энцыклапедыя, — сягаюць да канца 11-га стагодзідзя, калі ў гарадзішчахахаўскіх цэнтрах былі побудаваны першыя каменные съвітыні. Іхнія ўзоры былі ўзятыя з Бізантіі. Аднак — кожа Энцыклапедыя — шырокую ўпільнівашчытнай раманскай архітэктуры ды ў выніку гандлёвых сувязяў з Усходам, беларуская архітэктура цалкам зъманілася. Гэты працэс спрыяўляў узварэнню ў другім палавіне 12-га стагодзідзя архітэктуры беларускай архітэктуры.»

«Далучэніне, аднак, Беларусі да маскоўскай імпрыі, — піша Энцыклапедыя, — перарывае гвалтоўна эвалюцыю беларускай архітэктуры.»

Рэшта артыкулу прысьвячана багатому беларускаму жывапісу і скульптурам, якія ў сваім разыўвіцце падаюць праходзілі праз такія самыя этапы, як і архітэктура.

Аўтары артыкулу аб Беларусі падаюць у канцы багатую бібліографію, балышыні якой сініні зьяўлілецца рэдкасці, або наагул зыншчаная ці забароненая савецкім урадам.

Наступны перыяд супадае з прымесло-

вым разыўвіцём Беларусі, праўда — ня значным, і займае другую палавіну 19-га стагодзідзя. Яго прадстаўляюць: Багушэвіч, Няслукоўскі, Ельскі, Гурыновіч, Арлоўскі Абуховіч і Косіч. Літаратура гэта пэрыяду ставіцца ўжо адкрыта пытаныю культурнага і нацыянальнага адраджэння.

Шмат месца прысьвячае гішпанская Энцыклапедыя трэціму перыяду, які пачынаецца ў 1905-ым годзе, гэта значыць што першыя пэрыяду «нашаніўства». Гаворачы пра газету «Наша Ніва» Энцыклапедыя цвердзіц, што яна аб'яднана пэйзажамі, а пісменнікі, якія прадстаўлялі ўсе сацыяльныя пласты беларускага народу: шляхту, работнікі, сяляні, інтэлігенцыю, а таксама і Жыдоў. «Галоўныя тэмамі іхніх твораў, — піша Энцыклапедыя, — былі бацькаўшчыны, еїнае вызыва-

ліненне і адраджэнне».

Апісваючы апошні, чацверты перыяд, «Універсалная Ілюстраваная Энцыклапедыя» прысьвячае шмат месца літаратурным аўб'яднанням: «Маладынку», якое шукала шляху для выявлення новых ідэй ў новай форме, «Узвышышу», якое старалася шукаць у першую чаргу вартасці ў літаратурнай творчасці ды «Польмю», рэвалюцыйнага кірунку. У гэтым перыядзе беларускія літаратуры выйшлі ўжо з рамак народніцтва, каб ахапіц жыцьцё ўсёй сваёй складанасці ды каб узьніцца ў літаратуру сусветную.

Нямала месца гішпанская Энцыклапедыя прысьвячае літаратурнай крытыцы, а таксама беларускай науцы і націянальному тэатру.

Наступны разыўдзел прысьвячаны беларускай націянальнай музыцы. «Беларуская музыка, — піша Энцыклапедыя, — базуеца на народнай музыцы.»

Свой апошні разыўдзел аб Беларусі Энцыклапедыя прысьвячае беларускай архітэктуры, скульптуры і жывапісу. «Ведамыя помнікі беларускай архітэктуры, — піша Энцыклапедыя, — сягаюць да канца 11-га стагодзідзя, калі ў гарадзішчахахаўскіх цэнтрах былі побудаваны першыя каменные съвітыні. Іхнія ўзоры былі ўзятыя з Бізантіі. Аднак — кожа Энцыклапедыя — шырокую ўпільнівашчытнай раманскай архітэктуры ды ў выніку гандлёвых сувязяў з Усходам, беларуская архітэктура цалком зъманілася. Гэты працэс спрыяўляў узварэнню ў другім палавіне 12-га стагодзідзя архітэктуры беларускай архітэктуры.»

«Далучэніне, аднак, Беларусі да маскоўскай імпрыі, — піша Энцыклапедыя, — перарывае гвалтоўна эвалюцыю беларускай архітэктуры.»

Рэшта артыкулу прысьвячана багатому беларускаму жывапісу і скульптурам, якія ў сваім разыўвіцце падаюць праходзілі праз такія самыя этапы, як і архітэктура.

Аўтары артыкулу аб Беларусі падаюць у канцы багатую бібліографію, балышыні якой сініні зьяўлілецца рэдкасці, або наагул зыншчаная ці забароненая савецкім урадам.

В. Сянкевіч

Міжнародная Вольная Акадэмія Навукаў і Літаратуры

7 і 8 снежня 1963 году ў Парыжы адбылася XII гадавая Канферэнцыя

Міжнародной Вольнай Акадэміі адзначыў вялікі пэрыяд. Гэта Акадэмія была легализаваная французскім уладам ў 1951

Акадэміі. Тут згуртавана шмат наукоўцаў, тэхнічных і гуманітарных наукаў, Францыі, Ангельшчыны, Амерыкі. Сам канктракт з гэтымі людзьмі дае вялікую карысць.

Пры прыватных сустэрнечках і на паседжаннях канферэнцыяў гэтыя канктракты значыць абліячае папулярнай беларускай науке і беларускай проблеме на агульныя тэмы.

Цяперашні Старшыня Акадэміі — руцяньскі прафэсар Марыянеско — так апрысьліў ейную галоўную мыту:

«Галоўная мэта Акадэміі — аб'яднаны інтэлектуальныя сілы эміграцыі, людзей, якія выяўлілі сабе ў науковай, інвестыцыйнай, акадэмічнай і літаратурнай працы, і такім чынам, спрыяўляюць разыўвіцце іхніх нацыянальных культураў, загражаных камуністычнымі эмігрантамі з краін Цэнтральнай і Усходнай Еўропы.

Цяперашні Старшыня Акадэміі — руцяньскі прафэсар Марыянеско — так апрысьліў ейную галоўную мыту:

«Галоўная мэта Акадэміі — аб'яднаны інтэлектуальныя сілы эміграцыі, людзей, якія выяўлілі сабе ў науковай, інвестыцыйнай, акадэмічнай і літаратурнай працы, і такім чынам, спрыяўляюць разыўвіцце іхніх нацыянальных культураў, загражаных камуністычнымі эмігрантамі.

«Акадэмія складаецца з 13 нацыянальных групаў, лік ейных сяброў перавышае 300 чалавек. Сюды належаць: Балгары, Беларусы, Эстонцы, Вугорцы, Латышы, Летувісы, Паллякі, Румыны, Чехаславакі, Украінцы, Харваты, Сэрбы і Славенцы.

«Наши Акадэмія — вольная і незалежная. Мы залежым толькі ад нашага сумлення».

Паводле традыцыі, на другі дзень канферэнцыі адбываючыя науковыя даклады на тэмы, выбраныя самімі наукоўцамі. Для першага-ж дня выбіраецца адна агульная тэма. Гэтым разам тэмы было: Культурныя ўстановы (універсітэты, акадэміі, інстытуты і г. д.), заснаваныя эмігрантамі пасыль Адраджэння.

Ад Беларусі ў гэтым спрэфэрэнт Рады БНР — Мікола Абрамчык, сябра Навуковай Рады Акадэміі. На нашасць запытанні, Прэзыдэнт Абрамчык ветліў, што падаў народніцтва, каб дакладнішую інфармацію пра Акадэмію і ўздел у ёй Беларусі.

Пра Навуковую Раду Акадэміі Прэзыдэнт Абрамчык расказаў, што гэта свайго роду заканадаўчы орган гэтае арганізацыі. Ен плянуе працу Акадэміі, падрыхтоўвае канферэнцыі, якія адбываюцца раз у год.

Адносна ўзделу Беларусі ў Акадэміі, Прэзыдэнт Абрамчык паведаміў, што да гэтага часу ў ёй браўлі актыўны ўздел 10 беларускіх наукоўцаў. Беларускія наукоўцы належаць да меншых. Яна роўная прыблізна чехаславацкай, сэрбскай, латыскай

З беларускага жыцьця

Высьвячэнне Сабору БАПЦ ў Адзэлляйдзе

Беларуская Аўтакефальная Праваслаўная Царква ў Аўстраліі, а з ёю і га году — да апошняга маменту, адзначана 256 прозывішчу асобаў-ахвярадаўкаў свайгі дзень перамогі, дзень высьвячэння сабскай першай беларускай праваслаўнай царквы ў Адзэлляйдзе (Аўстралія).

Высьвячэнне правёў першы Гіерарх БАПЦ Архіяпіскап Сяргей у саслужэнні з япіскапам Украінскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы ў Аўстраліі Я. В. Пр. Варлаамам. У высьвячэнні царквы бралі ўдзел таксама шматлікія іншыя сцятары: беларускі, украінскі, грэцкія і аўстралійскія. Сыльва мяшаны беларуска-украінскі хор пад кіраўніцтвам украінскага дырыгента — прыяцаеля Беларусу.

На юрачыстасці прысутнічаў афіцыяльны прадстаўнік аўстралійскай улады — бургомістр гораду. Сарад прысутных было шмат гасцей Украінчы, Грэцкія іншых, а таксама шмат Беларусу з іншых асяродкаў, талоўна — з Мэльбурну.

Пасыль афіцыяльнага высьвячэння царквы імя сьв. апосталаў Пятра і Паўлы, як катэдральнага сабору БАПЦ ў Аўстраліі, настаяцель царквы — мітрафорны прататэзёр а. М. Шчурко прачыталі акт выдатнай дапамогі Я. Пр. Архіяпіскапа Сяргея, царква сьв. апосталаў Пятра і Паўлы ў Адзэлляйдзе — гэта яшчэ адзін доказ ахвяранасці і актыўнасці Беларусу на Чужынне, доказам іхнай волі да незалежнасці і самастойнага пазней падпісалі ўладыкі, сцятары і сабры Царкоўнай Рады, у акце коратка прыгадваеца гісторыя царквы ад высь-

М. Н.

З ВАРОТ

Драгія падпішчыкі й суродзічы! Больш рэгулярны й часцейшы выхад «Бацькаўшчыны» шмат залежыць ад Вас. Тому прасілі-б найперш ургуляваць падпісную аплату прынамес з разылкам 12 нумароў у год. Мэтай-жэ гэтага звароту налагу ўсіх нашых падпішчыкаў і суродзічай прыйсці з матар'янай дапамогай і скласці пасільную ахвяру на выдавецкі фонд «Бацькаўшчыны». Вашыя ахвяраваныні, як і падпісную аплату, просім складаць на руці або ськіроўваць на адрес нашых прадстаўнікоў. Грошы можна таксама непасярэдна пераказаць на кошт «Бацькаўшчыны».

Рэдакцыя ў Адміністрацыя

8 München 19, Schließfach 69
Bank K-to: Nr. 357-125, Bay.
Hypotheken- u. Wechselbank, München

ВЫДАВЕЦКІ ФОНД

Ліста ахвяраваньня №

П. №	Ахвярадаўцы — (імя й прозв.)	Сума (у той ці інш. вал.)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

Разам:

Дата заканчэння збору

Імя й прозв. зборнічкы

Подпись

ПАВЕДАМЛЕНИЕ

Як паведамлялася ўжо раней, выйшла з друку 1-ая кніга «ЗАПІСАЎ» Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва. Кніга абыймае 272 бачынкі ѹтрымоўвае цікавы матарыял з розных галінаў беларусаведы. Яна каштует 3 ам. даляры або раўнавартасць ў іншаземнай валюце. «ЗАПІСЫ» можна набыць у прадстаўнікоў «Бацькаўшчыны» адпаведнай краіны. З свайго боку просім паважаных прадстаўнікоў «Бацькаўшчыны» выручаныя грошы за «ЗАПІСЫ» пераказаць на наступнае банкавае конто:

Weissruthenisches Institut für Kunst und Wissenschaft, e. V.
Konto Nr. 377612, Bayerische Hypotheken- und Wechsel-Bank,
München (Deutschland)

Адміністрацыя БІНІМ

У ФРАНЦЫІ

(Ад нашага парыскага карэспандэнта)

5 студзеня сёлета адбыўся чарговы гадавы Сход Аб'яднання Беларускіх Работнікаў у Францыі. Пасыль справаудзены Старшыні ўступаючай Управы — сп. Міхася Наумовіча ад дзеянасці організаціі за мінулы год і справаудзены Рэзвізійнай Камісіі, Сход даў абласноторыюм уступаючай Управе і выбраў новую Управу да Рэзвізійнай Камісіі амаль што ў папярэднім складзе. На месцы памерлага съятой памяці Аўгена Кавалеўскага, скратаром Управы быў выбраны сп. Лявон Шыманец.

Сход прапанаваў новай Управе працу ўпраўляць сваю працу ѿ тым-же кірунку, як і раней, звязаючы асабліву ўвагу на міжнацыянальныя зносіны.

*

17 студзеня ў Доме польскіх камбатантаў у Парыжы адбыўся сход дырэктараў нацыянальных арганізацій камбатантаў із Сярэдняй і Усходнім Эўропам, у якім ўзялі ўдзел прадстаўнікі Беларусу на чале із сп. М. Наумовічам. З гэтым сходам быў спалучаны скромны пачастунак з нагоды нарады наядышоўшага новага 1964 году, што дазволіла прысутным высыці з рамы звязайных арганізацыйных фармальнасцяў. Падчас шматлікіх навагодніх тостаў была ўзыятая справа неабходнасці ѿ будучыні больш разылічвацца на свае ўласныя сілы, чым дагутту, з увагі на выразныя праінаванні «сусідавання» з камунізмам з боку некаторых палітычных колаў Захаду. Быў асаба падкрэслены нацыянальны маніент у савецкай імперыі. Было адзначана, што нацыянальныя рухі ўнутры гэтай імперыі асабліва спрыяюць ейнаму паслабленню.

*

31 студзеня адбыўся другі ѿ гэтым годзе сход быўшых камбатантаў, на якім разглядалася пытаныне далучэння малых камбатантаў да акцыі камбатантаў старэйшага пакаленія. Справу вырашана так, што кожана нацыянальная арганізація палагоджвае гэтае пытанне ѿ рамах сваіх статутаў.

На сходзе была парушаная таксама справа прызнання Францыі кітайская камуністычнага ўраду. Гэты факт быў ацэнены як першы крок рэагавання

Кангрэс работнікаў

23 і 24 лістапада 1963 году, у палацы «Дынастыя» ў Брюсселе, адбыўся Кангрэс Міжнароднай Федэрацыі Хрысьціянскіх Работнікаў — уцекаочу і эмігрантаў. Беларускі делегат з Францыі ў Бельгіі складаўся з 6 асобаў. Прадпіс Кангрэсу кіраваў генералы прэзыдэнт Міжнароднай Канфедэрацыі Хрысьціянскіх Прафсаюзаў.

Пасыль аблікаваныя арганізацыйныя праблемаў, былі прачытаны даклады на тему расейска-савецкага калоніялізму, прыгнёту і экспліатацыі народу Усходнім Эўропам. Дакладчыкі разгледзелі працэс экспансіі расейска-савецкай імперыі, пачынаючы ад завяёві Беларусі і канчыючы здушэннем Вугорскага народнага паўстання 1956 году. Была прынятая рэзоляцыя, у якой сцівярджаецца, што расейска-савецкі калоніялізм, што панявольвае двухсотмільёнае насельніцтва розных краінаў і нацыяў, патагтаў усе права чалавека быць вольным і выбіраць дзяржавы лад паводле свайго жадання. За гэты-ж час заходнія дзяржавы дали незалежнасць 45 народам.

На другі дзень працы Кангрэсу быў грунтобна абмеркаваныя праблемы работнікаў-палітычных уцекаочу і эмігрантаў. Было прадыскутавана пытанне палепшэння іхніх сацыяльных правоў ува ўсіх краінах вольнай Эўропы.

К. У.

ПАВЕДАМЛЕНИЕ

Беларуская школа-інтэрнат імя сьв. Кірылы Тураўскага ў Лёндане ўжо прымае ўступілісці заліві ад кандыдатаў на новы 1964-65 школынні год.

Кандыдаты павінны быць хлопцамі беларускага паходжання (г. зи, прынамес адзін з іхных байдзкіх павінен быць Беларусам) у веку ад 8 да 11 гадоў. Старэйшыя хлопцы будуть прыймачы толькі ў выніковых выпадках.

Лік вольных месеці у школе вельмі абмежаваны. Заяўлі будуть разглядацца ѿ парадку атрымання. Дзяля гэтага байдзкі, якія жадалі-б паслаць сваіх сыноў у Школу сьв. Кірылы Тураўскага ў наступным школьнім годзе, павінны ў сваім уласным інтэрсе звязацца ў гэтым спрэве як найхутчэй да кіраўніцтва школы.

Ува ўсіх спрэвах звязаных із школаю траба звязацца да айца Кіраўніка, які будзе заўсёды рады даць неабходныя інформаціі і выслыць праспект школы тым, якія гэтага жадаюць.

Пісаць траба на адрас:

The Rev. Headmaster
St. Cyril's House
41, Holden Road,
London, N. 12

Захаду на палітычны ход справаў на апанаваных камуністымі тэрыторыямі, на што да гэтага часу мелі вылучныя наполь бальшавікі.

*

24 студзеня адбыўся чаргове паседжанье Управы Міжнароднай Федэрацыі Работнікаў-Сындыкальных Уцекаочу і Эмігрантаў із Сярэдняй і Усходнім Эўропам. Паседжанье было прызначана дэтальнаму распрацаўнню праграмы дзеяньня на 1964 год да падсумаванню дасягнення Пятага Трохгадавога Кангрэсу ў Брюсселе.

ПІСЬМЕНЫНКІ І ПАРТЫЯ УВА

УСХОДНЯЙ ЭЎРОПЕ

(Заканчэнне з 6-ай бач.)

ўсё гэта не мяняе палажэння: пісьменынкі і далей ідуць сваім шляхам, а партыйнае кіраўніцтва склікае ўсё новых нарады і канфэрэнцыі, каб асуць дзіць іхнія памылкі.

Пры тых абставінах не даводзіцца гаварыць больш аб дыялаге паміж пісьменынкамі і партыйяй. Хутчэй тут справа іде аб акрэсленіі напрымірных пазыцыяў і аб маўклівай згодзе не згадацца ў думках.

Р. С.

У ВЫДАВЕЦТВЕ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»
АБО У НАШЫХ ПРАДСТАУНІКОУ

заўсёды можна набыць наступныя кнігі:
Янка Купала. СПАДЧЫНА. Выбар павеэзіі з крытычным артыкулам Ст. Станкевіча, Вач. 564. Цана 7, 9 або 11 ам. дал. (залежна ад вокладкі).

Янка Купала. ТУТЭЙШЫЯ. П'еса з крытычным артыкулам Р. Склюта. 83 бач. Цана 1 ам. дал.

Янка Купала. РАСКІДАНАЕ ГНЯЗДО. Драма з крытычным артыкулам Р. Склюта. 58+XV бач. Цана 1 ам. дал.

Якуб Колас. НОВАЯ ЗЯМЛЯ. Пазама з крытычным артыкулам Р. Склюта. XXXII+246 бач. Цана 3 ам. дал.

Якуб Колас. СЫМОН МУЗЫКА. Пазама з крытычным артыкулам Р. Склюта. ІА. Бабарэкі. XXXII+238 бач. Цана 3 ам. дал.

Якуб Колас. У ПАЛЕСКАЙ ГЛУШЫ. Повесць, 158 бач. Цана 1,50 ам. дал.

Максім Багдановіч. ВЯНОК. Збор твораў з крытычным артыкулам Ст. Станкевіча й Ант. Адамовіча. 274 бач. Цана 3 або 4 ам. дал. (залежна ад вокладкі).

Алесь Гаруп. МАТЧЫН ДАР. Збор твораў з крытычным артыкуламі Ант. Адамовіча й А. Барычэўскага. 266 бач. Цана 3 ам. дал.

Андрэй Мрый. ЗАПІСКІ САМОСНА САМАСУЯ. Сатырычная аповесць з крытычным артыкулам Р. Склюта. 88 бач. Цана 1 ам. дал.

Лукаш Калюга. НІДОЛЯ ЗАБЛОЦІКІХ. Аповесць з крытычным артыкулам Р. Склюта. 127 бач. Цана 1,50 ам. дал.

Власт (Вадзлай Ластоўскі). ТВОРЫ. Апавяданні. 112 бач. Цана 1 ам. дал.

Юрка Віцьбіч.